

Onderzoekend samenwerken

Project Zakg€ld

Carinda Jansen is betrokken bij actie-onderzoek waarbij ouders met weinig geld leren hun kinderen goed met geld te laten omgaan. Een verslag.

door Carinda Jansen

Hoe kunnen ouders die zelf geen geld hebben hun kinderen leren omgaan met geld? En hoe kunnen en willen ouders daarbij geholpen worden?

Het leeratelier Armoede van Werkplaats Sociaal Domein Arnhem en Nijmegen vond

een mogelijk antwoord op die vragen door onderzoekend samen te werken met anderen. Zelf was ik hier als onderzoeker bij betrokken. Aan de hand van actie-onderzoek dat het atelier uitvoerde met sociaal werkers van welzijnsorganisatie Bindkracht10, studenten en ouders die weten hoe het is om van een minimum te leven, ontwikkelden we het zogeheten Zakg€ldProject. Met die aanpak sloten we aan bij een principe voor actie-onderzoek (Van Lieshout et al, 2017): iedereen die wil en een bijdrage kan leveren, participeert. Als je vanuit diverse perspectieven gaat samenwerken in een onderzoeksproject, beland je onherroepelijk in een cyclus van verkennen, plannen, doen, observeren en reflecteren, die naadloos aansluit bij het werk van sociaal werkers. Onderzoekend samenwerken helpt om, op alle niveaus, tot verbeteringen in de praktijk te komen. Een coach van Bindkracht10 vatte dat tijdens een evaluatie treffend samen: ‘Het was leerzaam om met de ouders vorm te geven aan het project. Soms moest ik echt op mijn tong bijten; we hebben als professional de neiging om het allemaal mooi te bedenken, maar zonder draagvlak onder de ouders gebeurt er helemaal niks!’

Inpakpapier

De eerste stap in het Zakg€ldProject was een bijeenkomst met relevante partijen, waaronder een ervaringsdeskundige. Daar ontstond draagvlak en enthousiasme. Op vellen bruin inpakpapier tekenden zich contouren voor het project af. We wilden bijdragen aan (1) het doorbreken van de armoedecirkel; (2) het ‘weten, kunnen en doen’ van ouders, kinderen én (ervarings)coaches; (3) een groter netwerk van ouders en (4) positieve gesprekken over met geld omgaan. Aan de hand van suggesties uit de startbijeenkomst en kennis uit theoretische bronnen, werd het wie-wat-waar-wanneer-en-hoe steeds duidelijker. We besloten te beginnen en het door doen, observeren en reflecteren te verbeteren. Onze uitgangspunten waren: De deelnemende kinderen krijgen onvoorwaardelijk 26 weken lang zakgeld; we organiseren tien coachingsbijeenkomsten

voor ouders en kinderen en zetten daarbij minstens één coach met ervaringskennis in en we houden bijeenkomsten waarin kinderen met geld kunnen leren omgaan. We sluiten aan bij vragen en wensen van ouders en kinderen en al doende leren we samen wat wel en niet werkt.

Blauwdruk

In januari 2019 startte de eerste groep: zeven ouders met samen veertien kinderen, waarvan acht actief deelnamen aan het project. Alle deelnemers leerden in een half jaar tijd veel van elkaar en verbeterden tijdens het project de vorm ervan. Ouders droegen graag een steentje bij, wat ook te danken was aan dat ze zich gezien voelden. Zo was het voor hen heel prettig dat ze hun kleinere kinderen konden meenemen, ook al was het project gericht op kinderen vanaf zes jaar. Door het weghalen van deze drempel konden ouders blijven komen. Samen doen is ook samen begeleiden. De ouders en de kinderen werden voor de duur van het project begeleid door een professionele coach van welzijnsorganisatie Bindkracht10 én een ervaringsdeskundige. Soms schoof ik als onderzoeker aan met studenten. Iedereen nam zichzelf mee als (aanstaande) professional én als individu waardoor een lerende gemeenschap ontstond. De opbrengst van de eerste groep was een blauwdruk voor een Zakg€ldProject en aanwijzingen voor wat beter kon. Een onvoorziene winst waren de twee deelnemende moeders die zich aanboden als ervaringscoach bij de volgende groep: een illustratie van de kracht van actie-onderzoek. Betrokkenen voelen eigenaarschap.

Verbetersuggesties verwerkten we in de uitvoering van de tweede groep. Die bestond uit acht gezinnen en werd ook begeleid door sociaal werkers van Bindkracht10, nu samen met de twee moeders uit de eerste groep. Om te zorgen dat deze ervaringscoaches hun werk goed konden doen, kregen zij een korte training en intervisie aangeboden door een ervaringsdeskundige.

Tegenprestatie

Tussen 2019 en 2021 startten dus vijftien gezinnen met 38 kinderen; 22 daarvan kregen een half jaar onvoorwaardelijk zakgeld en deden mee aan het coachingstraject. Voorafgaand aan de groepsbijeenkomsten stelden de sociaal werkers vragen om zicht te krijgen op de gezinssamenstelling en de rol van

Prioriteiten volgens de ouders (meer stickers per competentie mogelijk)	Ik wil dat mijn kind dit leert	Dit wil ik leren
Zelf aankopen doen	5	2
Inkomsten en uitgaven bijhouden	9	10
Prijzen vergelijken	6	6
Wensen afstemmen op het budget	1	4
Weten hoe bedrijven reclame maken	1	1
Verstandige keuzes maken met geld	12	9
Omgaan met verleidingen	3	1
Sparen	12	14
Weten wat het betekent om geld (uit) te lenen	4	2
Weten hoe een bank werkt (kijkje achter de schermen)	5	8
Praten over geld	1	1
'Nee' zeggen	11	2
Creatief omgaan met weinig geld	4	4
Waarde van geld begrijpen	6	5
Belangrijke documenten bewaren	1	0

Tabel 1

zakgeld. Kinderen tot zes jaar en één zevenjarige kregen nooit zakgeld. De meeste kinderen tussen zes en dertien kregen 'soms' geld, van hun ouders en/of van iemand anders. Voor een derde van de 38 kinderen hing geld krijgen af van de financiële situatie van de ouder(s). Twee derde van de groep kreeg een wisselend bedrag zakgeld op een vast moment. In de tweede groep vroegen ouders van acht van de 24 kinderen om een tegenprestatie.

Tijdens de eerste bijeenkomst(en) bespraken de ouders ook wat ze wilden leren tijdens het project. Ze plakten daartoe stickertjes bij leerdoelen van hun keuze. Die waren afgeleid van financiële competenties zoals het Nibud die beschrijft (2014). De ouders prioriteerden wat zij zelf wilden leren en wat zij wilden dat hun kind(eren) zouden leren (zie tabel 1). De prioriteiten werden richtinggevend voor de indeling van de tien bijeenkomsten met ouders en kinderen. Inkomsten en uitgaven bijhouden, sparen en verstandige keuzes maken stonden hoog op de agenda en die punten kwamen dus nadrukkelijk terug in het programma.

Unaniem positief

In maart 2020 kregen ook wij te maken met corona. Door de lockdown hebben de kinderen uit de tweede groep elkaar uiteindelijk bijna niet gezien; niemand wilde het hen aandoen om na een dag online-school ook nog een online-ZakgeldProject te doen. Buitenactiviteiten vielen in het water, leerzame uitjes verdwenen uit het programma en kinderen konden niet meer naar de winkel om gespaard zakgeld uit te geven. Ze kregen dus wél zakgeld, maar niet ingebed in

het project. Juist dat wat de eerste groep voor ouders zo succesvol maakte, ontbrak nu; het gesprek, de herkenning, de handvatten en steun om te oefenen met nieuw gedrag. Actie-onderzoek vergt, net als sociaal werk, luisteren naar meerdere perspectieven en mogelijkheden om nieuwe dingen uit te proberen. Dat is online en in een complexe tijd lastig. Het goede nieuws is dat alle betrokken ouders na het project zakgeld blijven geven volgens de richtlijnen van het Nibud. Die luiden: (1) zakgeld is leergeld; (2) geef regelmatig een vast bedrag; (3) gebruik zakgeld niet om te straffen of te belonen. Het bleek voor sommige ouders niet mee te vallen om de nieuwe zakgeldroutine vast te houden. Maar de kinderen hielden hun ouders bij de les. Al met al zijn de ouders unaniem positief over het ZakgeldProject, omdat het kinderen helpt met geld om te gaan. In 2022 starten we in twee andere regio's (Overbetuwe en Aalten/Dinxperloo) een ZakgeldProject.

Een ZakgeldProject starten in jouw regio, hoe doe je dat?, een gids voor mensen die zelf een project willen starten, is te vinden op: www.han.nl/projecten/2018/ZakgeldProject. Het ZakgeldProject is financieel mogelijk gemaakt door SIA, Stichting Buitenkans, Bindkracht10, HAN_University of Applied Sciences en de Werkplaats Sociaal Domein Arnhem en Nijmegen. In 2022 wordt het project vervolgd dankzij financiële ondersteuning van Sam&voor alle kinderen en de Rabo Foundation. •

Carinda Jansen is docent-onderzoeker aan de HAN Academie Mens & Maatschappij.